

Nuoret nuorten palveluiden kehittäjinä Osallisuutta vai asiakaslähtöisyyttä

Tapio Kuure

Valtio-opin dosentti

Tutkija, Nuorisotutkimusverkosto

38. Valtakunnalliset Kuntoutuspäivät

Marina Congress Centre, Helsinki

19.3.2010, työryhmä 8 klo 9.00-12.00

Näkökulmia nuorten osallisuuden asiakaslähtöisessä palvelujärjestelmässä

”Ylhäältä alas”

- **Diktatuuri**

- Nuorille ei annetaan mitään valinnanmahdollisuuksia ja osallistuminen on pakollista. Aikuiset tekevät päätökset nuorten puolesta. Aikuisten oletetaan olevan viisaampia ja tietävän asiat nuorten parhaaksi

- **Manipulaatio**

- Nuorille ei anneta mahdollisuuksia oppia itse ymmärtämään mitä tavoitteita voitaisiin asettaa ja miten niitä saavuttaa. Aikuiset syöttävät omasta näkökulmastaan tärkeänä pitämänsä tiedon nuorille päätöksentekoa varten.

”Nuorten hyväksikäyttö”

- **Kuorutus**

- Nuoria käytetään jonkin asian läpiviemiseksi hyväksi ottamalla heitä näkyvästi mukaan kampanjoihin, joita aikuiset pitävät tärkeinä.

- **Näennäisvaikuttaminen**

- Aikuiset rakentavat tilaisuuksia, joissa nuorille annetaan näennäisesti vaikutusvaltaa ja ääntä. Aikuiset määrittelevät tehtävät ja nuoren oletetaan toteuttavan niitä.

”Nuorten hallinnointi”

- **Tehtävien osoittaminen**

- Aikuiset osoittavat projektin, mihin nuoret voivat osallistua vapaaehtoisesti, kun ovat ymmärtäneet projektin tavoitteet.

- **Konsultointi**

- Aikuiset kehittävät ja johtavat projektia, mutta nuorten mielipiteitä kysellään aktiivisesti ja heidän mielipiteensä otetaan vakavasti.

”Aikuislähtöinen jaettu päätöksenteko”

- **Aikuislähtöinen, nuorten kanssa jaettu päätöksenteko**

- Sekä aikuiset että nuoret ovat yhteisesti mukana kehittämässä uusia ideoita ja suunnittelemassa projekteja. Päätökset tehdään yhdessä. Nuorten kokemusta ja tietämystä kunnioitetaan. Aikuiset pitävät tiettyä kontrollia, antavat tukea ja ohjausta.

- **Nuorisolähtöinen ja nuorten johtama**

- Nuorilla on vetovastuu, nuoret ideoivat ja organisoivat työrymiä ja aikuiset tukevat. Nuorten vastuuntuntoon ja taitoihin luotetaan.

”Nuorisolähtöinen jaettu päätöksenteko”

- **Nuorisolähtöinen, aikuisten kanssa jaettu päätöksenteko**
 - Aloite ja johto on nuorilla, aikuiset tukevat koko prosessia, ei ainoastaan yksittäisiä hankkeita ja työryhmiä.

”Ilman aikuisia”

- **Nuorisolähtöinen, ilman aikuisten tukea ja ohjausta**
 - Koko prosessia johtavat nuoret. Aikuiset eivät ole mukana missään vaiheessa.

- **Lähde:** Cohen, J. & Emanuel, J. 1999, NHS- Health Wise

Osallisuuden normiohjaus

- **Nuorisolaki 72/2006, 8§ Nuorten osallistuminen ja kuuleminen**
 - Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.
- **Lastensuojelulaki 417/2007, 5§ Lapsen ja nuoren mielipide ja toivomukset**
 - Lapselle on hänen ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla turvattava oikeus saada tietoa häntä koskevassa lastensuojeluasiassa ja mahdollisuus esittää siinä mielipiteensä. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa, lasta tai nuorta koskevaa päätöstä tehtäessä ja lastensuojelua toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tai nuoren mielipiteisiin ja toivomuksiin.
 - Lapsen osallisuus oman asiansa käsittelyssä on kirjattu useisiin lastensuojelulain pykäliin

Osallisuus EU:n nuorisopolitiikan ohjelmatasolla

- Osallistuminen ja aktiivinen kansalaisuus nuorisopolitiikan ytimenä
- Elinikäisen oppimisen (Lifelong Learning) avainosaamisten määrittely
 - Tavoitteena aktiivinen kansalainen
- Social and civic competencies
- ”My native country is always a part of me and it affects to the first impression which people get about me” (Youthpass, European Voluntary Service, Finnish volunteer 2009)

Poliittisen osallistumisen ja hallinnon samealla rajapinnalla

- Miten hahmotamme nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmän palvelut tuotteena ja nuoren asiakkuuden?
 - Sosiaali- ja terveyspalvelut
 - Koulu
 - Kulttuuri
 - Vapaa-aika
- Osallistuminen tuotteena tilaaja-tuottajamallissa
 - Miten palvelujärjestelmän asiakaslähtöisyysnasto, joka perustuu tuotteistetuille palveluille, voi toimia aktiivisten kansalaisten kehittämisessä (tuottamisessa) yhteiskunnassa?
 - (Sameita vesiä, ks. <https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/yfi/tutkimus/projekteja/sameita>)